

XVII.

En Menighed i Præstenød.

I Kh. Saml. 5. R. IV, 557—64 er meddelt nogle Efterretninger om Skjørpinge og Faardrup Sognekald i V. Flakkebjærg Hrd., hvoriblandt Bemærkning om, at disse Sogne fra 1676 til 1769 var annekterede til Skjelskør. Denne Ordning medførte for de nævnte Sogne store Besværligheder. Thi vel var det paalagt Sognepræsten i Skjelskør at holde en Kapellan til Betjening af de to Sogne, men da denne 1732 var forflyttet, gjorde Ejeren af Basnæs, den lidet hæderlig bekendte Kaptajn Christian Frederik de Boysset¹⁾, i sin Egenskab som Kirkeejer Krav paa at vælge Kapellanen, hvad Sognepræsten i Skjelskør, Mag. Peder Friis (Edwardsen), ikke uden Føje ansaa sig som berettiget til. Denne Strid førte til en Retssag, der bevirkede, at Embedet meget længe stod ledigt til stor Ulempe for Sognefolkene. Det er denne Præstenød, der skildres i de efterfølgende Breve²⁾.

Vel Edle og Velbyrdige Hr Capitaine og Regimentskriver
Laurberg!

Gunstige Øvrighed.

Vi underskrevne af Faardrup og Skiørpinge Meenigheder, saa vit for de Kongelige Rytter bønder ere vedtagene at andrage for veledle Hr Capitaine og Regimentskriver vores anliggende, med begiæring, det paa højere stæder maatte vorte andraget og forandret, saa fremt det ikke skal ligge paa Hans siæl, om Hand, som første forsvar for os, vores tilstand sig ej alvorlig antager, der er saa beklagelig, at det saliggjørende Guds Ord, Vi i disse meenigheder skal nyde, er og bliver af saa mange lejesvenne uddelt, Effter-

¹⁾ Personalhist. Tidsskr. I, 93 ff. Rørdam, Hist. Saml. og Studier I, 464 f. II, 215 f. III, 154. Kh. Saml. 4. IV, 44. T. Becker, Danske Herregaarde, Basnæs.

²⁾ Sjæl. Missiver 1733 Nr. 74 med Indlæg til samme.

som det er umuelig for Sogne Præsten, Mag. Friis, at opvarte saa et vidtløftig Embede baade i Skielskiør og disse fattige lands byer, nu Hand haver ingen, der i denne Guds sag kand rekke Ham Haanden, Og da denne sag, der hensigter alleene til det Aandelige, hidrører fra tvende personers misforstaaelse eller ærgierrighed, enten H^r Capitaine De Boysset til Basnes skal kalde Capellan, eller vores hovet Sogne Præst, Mag: Friis i Skielskiør, Saa ville vi Een-drægtelig bede, hos vores allernaadigste Arve Herre og Konge maatte forestilles, hvad saa mange siæle under denne uordtning lider, som er paa disse maader:

1. Have vi ingen ordentlig prædike tid efter loven og Ritualen.
2. Formedelst sognepræstens Hovetforretning i Kiøbstæden afspiises vi med Guds Ord af uordinerede lejesvenne, og om endskiønt der icke er at klage over ordet, som prædikes, saa dog undertiden over deres Conduite til at deele sandheds ord rettelig, og over Personerne, som ere ulige, saa vi nyder icke den ræt, andre meenigheder her i landet nyder, siden Capellanen H^r Guldberg blef forflytted til Carebeck.
3. Naar disse uordinerede Personer prædiker, have vi ingen messe for altered, ja end og icke paa Juule dag.
4. Naar nogen frugtsommelig Qvinde før sin Nedkomst skal betiennes med det højværdige Nadverens Sacramente, skeer Communionen undertiden icke førend Klocken 12, hvilket bedrøver mange.
5. Naar nogen siug skal betiennes, eller Daaben i nødsfald forrettes, skal vi enten søge omliggende Præster, som icke alle tider have lejlighed, eller og vi maae rejse halvanden miil efter Sogne Præsten, hvilken vi icke ere visse paa alle tider at komme til, meget mindre at faae hid til os, eftersom vi ere paa alle sider om ringet af en om vinteren meget farlig Aae, saa det, som vi for vore siæle skal nyde, er langsom at erlange. Det, vi skal yde, kræves vi som en vitterlig gield, der for-

aarsager lige saa vel fortrydelse, som det første drages i langdrag.

Vi beder derfor ydmygst, at velædle H^r Capitaine og Regimentskriver i dette aandelige som i det timelige antager sig vor tarv, og sørger for os, at vi maa nyde dend Rætt, som andre Guds meenigheder her i landet nyder, hvor imod vi skal findes villige imod Ordets Lærere. Og forbliver saa, nest ald self-fornøvelig Velstands tilønskning, VelEdle og Velbyrdige H^{Er} Capitaine og Regimentskriver
Deres pligtskyldigste og tjenstydmygeste Tienere

Laursz Pederszen. Hans Person Møller.

Fordrup d: 12 Januarli 1733. *Jørgen Hansen.*

Schørpinge bøy Mend:

Jep Fransen. Jens IMS Mortenszen.

Mads MAS Anderszen. Anders ANS Nielszen.

Erklæring.

Høiædle og Welbaarne,

Allerhøistærede H^r Etats Raad og Amtmand!

Hvad Schjørping og Faardrop Meenigheders Rytterbønders andragende betreffer, da har ieg befunden, at dend er iche uden Grund. Ja! Jeg kand vel sige, at min Allernaadigste Arve Herre og Konge allerrætttest kunde være dend Allerhøieste Tredie Mand, siden Christendommen over denne u-ordning svækkes, Guds Ære formindskes, og Velsignelsen derover for een hver udeblifver, der i sit aandelig og legomlig hafver een Grundvold paa Guds Frygt og orden at bygge! Præsten klager, hand faaer ej sin Rætt, Bønderne siiger, de ej niuder deres Rætt, og naar i saa merckelig een Post, som her, er Siuns gierning, hvad kand mand da undre, at det gaaer ilde til, og hvor kand saa mange u-bekiendte, der prædicher, kiende hvo som hører Ordet! Hvor kand dend forsømmelig straffes, hvor der ej er een Hyrde og een Hiord. Jeg kiender dend, der iche i nogle Ugger

eller maaneder har været i Guds Huus, derover er offeret slet hos nogle baade til Gud og Præsten, og hos mange til begge slet intet (ieg vil iche tale om det, byemændene ellers foregifver, at der har været Liig, som er stoed i aaben Graf uden jords paakastelse i 3de à 4re ugger, og samme tiid i Vaabenhuuset, til det har stincket af Folck). Som da dend Høiestes Naade er iche at schiemte med, og ald velsignelsze kommer fra Gud, saa vil ieg dette til dem, som elscher Gud, og til deres videre formaaende Recomendation allerydmygst indstille som een u-partisk, og

Deris Welbaarenheds

tiensdydmygste tiener

Pebring: dend 30 Janvarj 1733.

P. Laurberg.

Høyædle og Høyærværdige,

Høystærede Hr. Biskop!

Deres Høyærværdighed ville af indlagde Klage fra Schjørpinge og Faardrop Sogners Rytter Bønder, med paategnet Capitain og Regimentskriver Laurbergs Erklæring, behage at fornemme, hvad Besværing samme Sogners Meenigheder fører imod dend Prædicken og Guds Tieniste hos Dem, nu hen imod et Aars Tiid har været, hvilket den Dispute, som er imellem Capitain Boyset og Mag^{ter} Friis i Skielskiør om jus vocandj til berørte Meenigheder alleene foraarsager, og hvilcken, om længe skal continuere og ved Lands Lov og Ret udgiøres, er det befrygteligt, at Guds hellige Ord ey alleene kommer i yderlig Foragt blant den Gemeene, mens end og at manges Siæle der under periculerer.

Udj denne saa vigtige Sag har da iche skuldet kunde forbiegaa Deres Høyærværdighed at sondere, ligesom ieg og samme til forventende Forandring herudinden paa det beste vil have recommenderet, da ieg holder for og sickerlig formoder, at om Deres Høyærværdighed forestiller Sagen og dessen Omstændigheder med deraf flydende onde suite hos Hans kongelige Maj^{tt}; bliver da enten Parterne ved een allernaadigst Resolution separeret, eller og een

allernaadigst beskicket, Prædicke-Embedet, imedens Sagen udgiøres ved Process, at forrette, siden det falder Mag. Friis baade alt for langt og u-beleyligt selv Præste-Embedet at betiene.

Jeg udbeder mig min høystærede H^r Biskops gode
Giensvar, og ieg med største Veneration stedse forbliver
Høyledle og høyrærværdige

høystærede Hr. Bishop
Deres tienstergivneste Tiener
C. H. v. Warnstedt.

Antvorskov
d. 1. Februarj 1733.

Udskrift:

Høyledle og høyrærværdige Hr. Christen Worm, Biskop over
Sellands Stift, sanctæ theol. Professor publicus et Facultatis theologiæ Decanus.

Stormægtigste, Allernaadigste
Arfve-Konge og Herre!

Deris Kongl: May^{ts} Amtmand ofver Antvorschow Amt, H^r Etats Raad Warnstedt, hafver tilstillet mig Sognemændene af Faardrup og Schiørpinge Menigheder, Deris skriftlige besværing af 12 Januarii, paaskrefvet af Regimentsskrifveren, Capitain Laurberg, d. 30 dito. I samme, som herhos in Originali følger Lit: A., beklage De Dem høiligen ofver, at De ere uden Siele-Sørgere, at Guds tieniste ei i Deris Sogne- Kirker, saaledis som De ynske og sig vedbør, forrættis, men at, naar Syge skal betienis, eller spæde Børn, i nøds fald, døbis, de da, med megen møie, samt ei uden fare, maae hente Een eller anden Præst, med videre.

Som bemeldte H^r Etats Raad og Amtmand Warnstedt, ved skrifvelse, dateret 1. hujus, Lit: B., af mig forlanger, at jeg saadan sag Deris Kongl: Majst, til ventelig forandring allerunderdanigst vilde forestille, saa byder mit Embede og min samvittighed Mig følgende allerunderdanigst at indberætte:

Da Deres Kongl: May^{ts} Ober-Cammer Herre, Høi-Velbaarne H^r Geheime Raad von Plessen d. 18 Februarii 1732 hafde kaldet forige Capellan til Faardrup og Schiørpinge-Meenigheder, H^r Jørgen Guldberg, at være derefter Sognepræst for Carrebech-Menighed, og saadant Kalds brev d: 22 dito af Deris Kongl: Mayst allernaadigst var confirmeret, kaldede, uden tvifl, Sogne-Præsten til Schielschiør, Faardrup og Schiørpinge-Menigheder een anden i bemeldte H^r Jørgen Guldbergs stæd; men som H^r Capitaine de Boyset formeente, det kom Ham til at kalde, i henseende til Hand er Eiere af begge Kirkerne, er sagen henviist til Lands Lov og Ræt, og hafver saaledis Menighederne næsten et ganske aar været uden nogen ræt beskicket Siele-Sørgere, hvorudofver Prædickerne ere blefne forrættede iblandt, skjøndt sielden, af Sognepræsten Mag: Friis, som hafver sin egen Menighed i Schielschiør at betiene, og boer temmelig langt fra Schiørpinge og Faardrup- Kirker, men meesten deel af Degne eller Studentere, siden alle Herreds Præsterne, een Eeniste undtagen, hafver tvende Kirker, saa at om de desforuden skulde prædicke enten i Schiørpinge eller Faardrup, vilde Guds tieniste, særdelis om Vinteren, neppe faaet ende ved dags lysz. Af den aarsag kand lætteligen alle de, ja end fleere, Miszligheder flyde, som Faardrup og Schiørpinge-Sognemænd klage ofver, heldst da der icke endnu, imellem H^r Capitain Boyset og Mag: Friis, er fældet nogen Dom, jeg og ei veed, om sagen eengang er giordt anhängig, endskiøndt een lang tid vil hengaae, om den ei skal vinde udfald før efter sædvanlig omgang ved Deris Kongl. May^{ts} Høieste Ræt.

Til saadant. saa vidt mueligt, at forekomme, indstilles det til Deris Kongl: May^{ts} allernaadigste Velbehag, om Deres Kongl: Mayst allernaadigst vil bevilge, at saa vel denne sag, som andre, af samme natur, der herefter kunde reises, immediate og uden Ophold maae paakiendes af Deris Kongl: May^{ts} Høieste Rætt, siden deslige sager dog ei ere af nogen vidtløftighed, men gierne i faae timer kand afgioris.

Skulde saadant allerunderdanigst forslag ei finde Deris Kongl. May^{ts} allernaadigste biefald, da veed jeg intet andet raad, end om en ordineret Person, i fald Hand ellers staaer til at finde, paa dens Bekostning, som taber sagen, maae antagis, efterdi Aflingen, naar Ingen beskicket Præst findes ved Menighederne, ligger udyrket, men Sognepræsten, Mag. Friis, oppebærer tienderne, og een saadan ordineret Person da intet hafver, hvoraf at lefve, uden offer og accidentier, der vil indbringe ganske lidet, al den stund Menighederne ere uden deris egen Siele-Sørgere. Derhos maae jeg dog allerunderdanigst andrage, at, om end en ordineret Person paa saadan maade antagis, kand det dog ei engang skee uden store Vanskeligheder; thi Hand kand ei, for een kort tid, holde sin egen Huusholdning, men i Sognet er ingenstæds, hvor Hand, end og for Betalning, kand spise, uden hos den Gemeene Bonde, som Self iblandt maae nøies med ganske ringe, Hand hafver ingen Heste og Vogn, og kand saaledis ei beforders imellem Sognene, med mindre det skal gaae ud ofver de Fattige Sogne Folk. End hafver Erfarenheden lærdt Mig, hvorledis at ved det, at et Kald, formedelst tvistighed om Jure vocandi, aar og dag, ja end derofver, hafver staaet ledigt, Præstegaardens Bygning er blefvet forfalden, dens Agger og Eng, som udyrket og ilde rygtet, hafver lidt anseeligen. Jeg forblifver i allerdybeste underdanighed (o. s. v.).

Kiøbenhafn d: 9 Februaril 1733.

C. W. Worm.

Til Biskop H^r Christen Worm.

C. VI.

V: G: T: Eftersom du udi en din til os indkommen allerunderd.^{ste} Memorial af 9 Februaril nestafvig^t haver andraget, hvorledes os Elskelig Christian Hans von Warnsted etc. ved skrivelse til dig af 1 feb^r nesttilforn skal have til dig indsent Sognemændene af Faardrup og Skiørpinge Menigheder deres skriftlige besværing af 12 Januarii nestafvig^t, paaskreven af Regimentsskriveren, os Elskelig Capitain Pale-

mon Laurberg, hvorudi de beklage dem høyligen over, at de ere uden siæle sørger, at guds tieniste ej i deres Sogne Kirker, saaledes som de ønske og sig vedbør, forrettes, men naar Syge skal betienes, eller speede Børn i nøds fald døbes, da de med megen Møye, samt ej uden fare, maa hente een eller anden Præst, med videre, du derhos allerunderd. beretter, at da Capellanen til fornevnte Faardrup og Skiørpinge Meenigheder H^r. Jørgen Guldberg in februario 1732 blev voceret til at være Sognepræst for Karebeck Meenighed, oc Sognepræsten udj vor Kiøbsted Schielschiør oc til Faardrup og Skiørpinge Meenigheder, Mag. Peder Friis, derpaa kaldede en anden Capellan, formeente os Elskelig Capitain Christian Friderick de Boyset, at det tilkom ham at kalde, i Henseende til, at hand er Ejer af begge Kirkerne, hvorover Sagen til Lands Lov og Ret er henviist, og saaleedes Meenighederne nesten et ganske aar at skal have været uden nogen ret Siæle sørgere, saa som Prædikerne ere blevne forrettede iblant, skiønt sielden, af Sognepræsten Mag: Friis, som haver sin egen Meenighed i Sckielsckiør at betiene og skal boe temmelig langt fra Skiørpinge og Faardrup Kirker, men mesten deel af deigne og Studentere, siden alle Herretz Præsterne, een eeniste undtagen, haver tvende Kirker, saa at om de des foruden skulle prædike enten i Skiørpinge eller Faardrup, særdeeles om vinteren, neppe faa ende ved dags lys: Thi haver Vi under denne dags dato allernaad. befalet de i Sagen imellem for^{te} Mag: Peder Friisz oc Capit: de Boyset forhen allernaad. anbefalede Commissarier, os Elskelige Peder Bentzon Mylius etc. oc Laurentz Kroyer etc. at de Sagen, det snarest mueligt skee kand, til endskab befordrer, oc er ellers hermed vores allernaad. villie og befaling, at du tilholder Sognepræsten Mag. Peder Friis, at hand enten selv eller ved en ordineret Person lader Kaldet lovlig og forsvarlig forsyne. Dermed etc.

Frideriksberg d: 27. Febr. 1733.

Rosk. C: Bud at levere d. 28 Febr.